

Republica Moldova

CURTEA CONSTITUȚIONALĂ

DECIZIE

DE INADMISIBILITATE

a sesizării nr. 135g/2017

privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi din articolul 68
alin. (1) și (2) și articolul 293 alin. (1) din Codul de procedură penală
(*accesul la materialele urmăririi penale*)

CHIȘINĂU

7 noiembrie 2017

Curtea Constituțională, statuând în componența:

DI Tudor PANȚÎRU, *președinte*,
DI Aurel BĂIEȘU,
DI Igor DOLEA,
Dna Victoria IFTODI,
DI Victor POPA,
DI Veaceslav ZAPOROJAN, *judcători*,
cu participarea dnei Eugenia Mîța, *grefier*,

Având în vedere sesizarea depusă la 13 octombrie 2017,
Înregistrată la aceeași dată,
Examinând admisibilitatea sesizării menționate,
Având în vedere actele și lucrările dosarului,
Deliberând la 7 noiembrie 2017 în camera de consiliu,

Pronunță următoarea decizie:

ÎN FAPT

1. La originea cauzei se află excepția de neconstituționalitate a textelor:
  - „din momentul terminării urmăririi penale” din alineatul (1) pct. 10) al articolului 68;
  - „pentru confirmarea reținerii și necesității arestării” din alineatul (2) pct. 3) al articolului 68 [abrogat prin Legea nr. 100 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003, în vigoare din 29.07.2016];
  - „și adoptarea uneia din soluțiile prevăzute în art.291” din alineatul (1) al articolului 293 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003,
ridicată de avocatul Igor Chiriac în dosarul nr. 10-64/2017, pendinte la Judecătoria Strășeni (sediul central).
2. Excepția a fost depusă la Curtea Constituțională la 13 octombrie 2017 de către Tudor Andronic, judecător de instrucție din cadrul Judecătoriei Strășeni (sediul central), în temeiul articolului 135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016, precum și al Regulamentului privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională.

A. Circumstanțele litigiului principal

3. La 15 iunie 2017, procuratura Strășeni a dispus începerea urmăririi penale pe faptul că la 4 mai 2017 în cadrul unei inventarieri efectuate de

către ÎS ”Întreprinderea Silvo-Cinegetică Strășeni” la cantonul nr. 4, ocolul silvic Căpriană, a fost depistat neajuns de masă lemnoasă. Ca urmare, pădurarul I. Ciobanu a fost recunoscut în calitate de bănuț de comiterea infracțiunii prevăzute de art. 191 alin. (1) [*Delapidarea averii străine*] din Codul penal.

4. La 5 septembrie 2017, I. Ciobanu a depus la Judecătoria Strășeni (sediul central) o plângere, în conformitate cu art. 313 din Codul de procedură penală, prin care solicită *inter alia* anularea ordonanțelor din 8 august 2017 și din 30 august 2017, în partea ce ține de refuzul procurorului și respectiv, procurorului ierarhic superior de a satisface unele demersuri și de a pune la dispoziția sa și a apărătorului său copiile materialelor urmării penale.

5. În ședința de judecată din 21 septembrie 2017, avocatul Igor Chiriac, reprezentând interesele lui I. Ciobanu, a ridicat excepția de neconstituționalitate a prevederilor din Codul de procedură penală menționate la §1.

6. Printr-o încheiere din aceeași dată, instanța a dispus ridicarea excepției de neconstituționalitate și transmiterea sesizării Curții Constituționale pentru soluționare.

B. Legislația pertinentă

7. Prevederile relevante ale Constituției (republicată în M.O., 2016, nr.78, art. 140) sunt următoarele:

Articolul 26

Dreptul la apărare

„(1) Dreptul la apărare este garantat.

(2) Fiecare om are dreptul să reacționeze independent, prin mijloace legitime, la încălcarea drepturilor și libertăților sale.

(3) În tot cursul procesului părțile au dreptul să fie asistate de un avocat, ales sau numit din oficiu.

(4) Amestecul în activitatea persoanelor care exercită apărarea în limitele prevăzute se pedepsește prin lege.”

Articolul 54

Restrângerea exercițiului unor drepturi sau al unor libertăți

„(1) În Republica Moldova nu pot fi adoptate legi care ar suprima sau ar diminua drepturile și libertățile fundamentale ale omului și cetățeanului.

(2) Exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.

(3) Prevederile alineatului (2) nu admit restrângerea drepturilor proclamate în articolele 20-24.

(4) Restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

8. Prevederile relevante ale Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003 (republicat în M.O., 2013, nr.248-251, art.699) sunt următoarele:

Articolul 68

Drepturile și obligațiile apărătorului

„ (1) Apărătorul, în funcție de calitatea procesuală a persoanei ale cărei interese le apără, are dreptul:

[...]

10) să ia cunoștință de materialele cauzei penale **din momentul terminării urmăririi penale** și să noteze orice date din dosar, să facă copii;

[...]

(2) Apărătorul bănuțului, învinuțului, inculpatului în scopul clarificării circumstanțelor care combat învinuirea, exclud răspunderea penală a persoanei pe care o apără sau atenuază pedeapsa ori măsurile procesuale de constrângere, precum și în scopul acordării asistenței juridice necesare, în afară de drepturile prevăzute la alin.(1), dispune, de asemenea, de următoarele drepturi:

[...]

3) să ia cunoștință de materialele prezentate în judecată de către organul de urmărire penală **pentru confirmarea reținerii și necesității arestării.**

[art. 68 alin. (2) pct. 3) în redacția Legii nr. 122 din 14 martie 2003, în vigoare până la 29.07.2016]

3) să ia cunoștință de materialele și probele prezentate de procuror împreună cu demersul sau recursul său cu privire la aplicarea, prelungirea, revocarea, înlocuirea măsurii procesuale de constrângere, înainte de a fi transmise judecătorului de instrucție sau instanței de judecată.

[art. 68 alin. (2) pct. 3) în redacția Legii nr. 100 din 26 mai 2016, în vigoare din 29.07.2016]”

Articolul 291

Soluțiile dispuse de procuror la terminarea urmăririi penale

„ Dacă procurorul constată că au fost respectate dispozițiile prezentului cod privind urmărirea penală, că urmărirea penală este completă, că există probe suficiente și legal administrate, el dispune una din următoarele soluții:

1) atunci când din materialele cauzei rezultă că fapta există, că a fost constatat făptuitorul și că acesta poartă răspundere penală:

a) pune sub învinuire făptuitorul conform prevederilor art.281 și 282, dacă acesta nu a fost pus sub învinuire în cursul urmăririi penale, apoi întocmește rechizitoriul prin care dispune trimiterea cauzei în judecată;

b) dacă făptuitorul a fost pus sub învinuire în cursul urmăririi penale, întocmește rechizitoriul prin care dispune trimiterea cauzei în judecată;

2) prin ordonanță motivată, dispune încetarea urmăririi penale, clasarea cauzei penale sau scoaterea persoanei de sub urmărire.”

Articolul 293

Prezentarea materialelor de urmărire penală

„ (1) După verificarea de către procuror a materialelor cauzei **și adoptarea uneia din soluțiile prevăzute în art.291**, procurorul aduce la cunoștință învinuitului, reprezentantului lui legal, apărătorului, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile și reprezentanților lor despre terminarea urmăririi penale, locul și termenul în care ei pot lua cunoștință de materialele urmăririi penale. Părții civile, părții civilmente responsabile și reprezentanților lor li se prezintă pentru a lua cunoștință doar materialele referitoare la acțiunea civilă la care sunt parte.

[...]”

ÎN DREPT

A. Argumentele autorului excepției de neconstituționalitate

9. În motivarea excepției de neconstituționalitate, autorul acesteia susține că dispozițiile criticate, care permit apărătorului de a lua cunoștință de materialele cauzei penale numai din momentul terminării urmăririi penale și care stabilesc condițiile privind prezentarea materialelor de urmărire penală învinuitului și apărătorului său, contravin articolului 26 din Constituție.

10. Potrivit autorului excepției, textele legale a căror constituționalitate este contestată suprimă nejustificat dreptul la apărare, restrângerile nefiind necesare într-o societate democratică și, de asemenea, nu sunt proporționale cu scopul legitim urmărit, prin aceasta încălcându-se art. 54 din Constituție.

B. Aprecierea Curții

11. Examinând admisibilitatea sesizării privind excepția de neconstituționalitate, Curtea constată următoarele.

12. În conformitate cu articolul 135 alin. (1) lit. a) din Constituție, controlul constituționalității legilor, în speță a Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003, ține de competența Curții Constituționale.

13. Curtea constată că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate, fiind ridicată de către avocatul Igor Chiriac în dosarul nr. 10-64/2017, pendinte la Judecătoria Strășeni (sediul central), este formulată de subiectul abilitat cu acest drept, în temeiul articolului

135 alin. (1) lit. a) și g) din Constituție, astfel cum a fost interpretat prin Hotărârea Curții Constituționale nr. 2 din 9 februarie 2016.

14. Curtea reiterează că prerogativa de a soluționa excepțiile de neconstituționalitate, cu care a fost investită prin articolul 135 alin.(1) lit.g) din Constituție, presupune stabilirea corelației dintre normele legislative și textul Constituției, ținând cont de principiul supremației acesteia și de pertinenta prevederilor contestate pentru soluționarea litigiului principal în instanțele de judecată.

15. Curtea reține că obiectul excepției de neconstituționalitate îl constituie textele:

- „din momentul terminării urmăririi penale” din art. 68 alin. (1) pct.10);

- „pentru confirmarea reținerii și necesității arestării” din art. 68 alin.(2) pct. 3) [abrogat prin Legea nr. 100 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003];

- „și adoptarea uneia din soluțiile prevăzute în art.291” din art. 293 alin. (1) din Codul de procedură penală.

16. Curtea observă că normele contestate vizează, în esență, momentul în care apărătorul poate lua cunoștință de materialele dosarului de urmărire penală.

17. Cât privește excepția de neconstituționalitate a textului din art. 68 alin. (2) pct. 3) din Codul de procedură penală, în redacția Legii nr. 122 din 14 martie 2003, care prevedea dreptul apărătorului de a lua cunoștință de materialele prezentate în judecată de către organul de urmărire penală **pentru confirmarea reținerii și necesității arestării**, Curtea menționează că aceasta nu poate fi reținută. Examinând actele dosarului, Curtea constată că în speță urmărirea penală a fost începută la 15 iunie 2017. În același timp, Curtea menționează că la 26 mai 2016 Parlamentul a adoptat Legea nr. 100 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003, prin care textul criticat a fost exclus. Or, potrivit art. 3 alin.(1) din Codul de procedură penală, în desfășurarea procesului penal **se aplică legea care este în vigoare în timpul urmăririi penale sau al judecării cauzei în instanța judecătorească**. În această ordine de idei, Curtea constată că prevederile legale abrogate nu sunt aplicabile litigiului în cadrul căruia a fost ridicată excepția de neconstituționalitate.

18. Curtea observă că autorul excepției pretinde că dispozițiile contestate încalcă prevederile constituționale ale art. 26, care garantează dreptul la apărare, și 54, care stabilesc condițiile în care poate fi restrâns exercițiul unor drepturi sau al unor libertăți.

19. Referitor la pretinsa încălcare a art. 26 din Constituție prin faptul că apărătorului nu i se permite accesul la materialele dosarului penal pe parcursul urmăririi penale, Curtea reține că, deși dreptul la o procedură

contradictorie, implică facultatea de a lua cunoștință de observațiile sau actele prezentate de cealaltă parte, precum și de a le discuta, modalitățile de aplicare a acestor garanții pe durata fazei de urmărire penală depind de particularitățile de procedură și de circumstanțele cauzei.

20. Curtea reține că prevederile legale contestate se circumscriu caracterului confidențial al urmăririi penale, care presupune că anumite acte de urmărire penală pot fi cunoscute doar la momentul final al urmăririi penale. Această regulă este impusă de necesități obiective ce țin de operativitatea actelor de urmărire penală, de respectarea demnității persoanelor ce fac obiectul cercetării, de protejarea identității unor martori, de protejarea surselor de informare și a metodelor și tehnicilor folosite pentru strângerea probelor

21. Din analiza sistemică a normelor care reglementează dreptul părților de a li se prezenta materialele dosarului în cursul urmăririi penale, Curtea observă că apărătorul nu este lipsit totalmente de posibilitatea de a lua cunoștință de dosarul cauzei penale, acesta având dreptul de a **lua cunoștință de procesele-verbale ale acțiunilor efectuate cu participarea lui** și de a cere completarea lor sau includerea obiecțiilor sale în procesul-verbal respectiv (pct. 10) alin. (1) din art. 68 al CPP).

22. De asemenea, Curtea observă că interdicția de a lua cunoștință de materialele dosarului la faza de urmărire penală este suplinită de alte garanții procesuale asigurate de legislația procesual-penală în vigoare. Astfel, după verificarea materialelor cauzei, procurorul aduce la cunoștință învinuitului, reprezentantului lui legal, apărătorului, părții vătămate, părții civile, părții civilmente responsabile și reprezentanților lor despre terminarea urmăririi penale, locul și termenul în care ei **pot lua cunoștință de materialele urmăririi penale** (art. 293 alin. (1) al CPP), iar după ce au luat cunoștință de materialele urmăririi penale, aceștia au **posibilitatea de a formula cereri noi în legătură cu urmărirea penală** (art. 293 alin. (6) al CPP).

23. În acest sens, și Directiva nr. 2012/13/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 22 mai 2012 privind dreptul la informare în cadrul procedurilor penale, la art. 7 alin. (1), exige ca **atunci când o persoană este arestată și reținută** în orice etapă a procesului penal statele să se asigure că documentele referitoare la cauza specifică, aflate în posesia autorităților competente și care sunt esențiale pentru a contesta în mod efectiv, în conformitate cu dreptul intern, legalitatea arestării sau reținerii, sunt puse la dispoziția persoanelor arestate sau a avocaților acestora.

24. Curtea menționează că art. 293 alin. (4) din Codul de procedură penală, în acord cu art. 7 alin. (3) din Directiva nr. 2012/13/UE, prevede că **termenul pentru a se lua cunoștință de materialele urmăririi penale nu poate fi limitat**, însă în cazul în care persoana care ia

cunoștință de materiale abuzează de situația sa, procurorul fixează modul și termenul acestei acțiuni, reieșind din volumul dosarului.

25. În același timp, Directiva nr. 2012/13/UE stabilește la art. 7 alin.(4) că **accesul la anumite materiale poate fi refuzat**, în cazul în care astfel de acces ar putea conduce la periclitarea gravă a vieții sau a drepturilor fundamentale ale unei alte persoane sau dacă refuzul este strict necesar pentru apărarea unui interes public important, ca de exemplu în cazurile în care accesul poate prejudicia o anchetă în curs sau poate afecta grav securitatea internă a statului membru în care se desfășoară procedurile penale.

26. Ținând cont de cele enunțate, Curtea menționează că sesizarea privind excepția de neconstituționalitate este nefondată și nu poate fi acceptată pentru examinare în fond.

Din aceste motive, în temeiul articolului 26 alin. (1) din Legea cu privire la Curtea Constituțională, articolelor 61 alin. (3) și 64 din Codul jurisdicției constituționale și al pct. 28 lit. d) din Regulamentul privind procedura de examinare a sesizărilor depuse la Curtea Constituțională, Curtea Constituțională

DECIDE:

1. *Se declară inadmisibilă* sesizarea privind excepția de neconstituționalitate:

- a textului „*din momentul terminării urmăririi penale*” din alineatul (1) pct. 10) al articolului 68;

- a textului „*pentru confirmarea reținerii și necesității arestării*” din alineatul (2) pct. 3) al articolului 68 [abrogat prin Legea nr. 100 pentru modificarea și completarea Codului de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003, în vigoare din 29.07.2016];

- a textului „*și adoptarea uneia din soluțiile prevăzute în art.291*” din alineatul (1) al articolului 293 din Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122-XV din 14 martie 2003,

ridicată de avocatul Igor Chiriac în dosarul nr. 10-64/2017, pendinte la Judecătoria Strășeni (sediul central).

2. Prezenta decizie este definitivă, nu poate fi supusă nici unei căi de atac, intră în vigoare la data adoptării și se publică în Monitorul Oficial al Republicii Moldova.

Președinte

Tudor PANȚÎRU

Chișinău, 7 noiembrie 2017

DCC nr. 107

Dosarul nr. 135g/2017